

کوره‌ی همیشه روشن

وحید پورافتخاری

آشنایی با بلور سازی

اولین بار شش هزار سال قبل، انسان‌ها توی ظرف‌های شیشه‌ای غذا خوردند. آن‌ها نمی‌دانستند ظرف‌هایشان شش هزار سال بعد، در موزه نگه‌داری می‌شود. می‌دانی گلدان شیشه‌ای زیبایی که در خانه دارید، چه‌طور ساخته می‌شود؟... می‌دانی برای ساختن آن، عرق بر پیشانی چند نفر نشسته است؟ ظرف‌های بلورین که به صورت سنتی و با دست انسان ساخته می‌شوند، زیبایی خاصی دارند. این جا با هم سری به یک کارخانه‌ی بلور سازی می‌زنیم.

کوره در یک کارخانه‌ی بلور سازی، همیشه روشن می‌ماند. زمستان و تابستان، شب و روز و حتی در تعطیلی‌ها، کوره‌های ذوب شیشه روشن می‌مانند. می‌دانی چرا؟... اگر کوره‌ی شیشه‌گری، فقط لحظه‌ای خاموش شود، شیشه‌های مذاب تبدیل به جامد می‌شوند. اگر آن همه شیشه توی یک کوره سفت شود، کوره خراب می‌شود. یعنی دیگر هیچ جور نمی‌شود بدون خراب کردن کوره، آن شیشه‌های منجمد شده را بیرون آورد. بنابراین، کوره‌ی کارگاه شیشه‌گری، همیشه روشن است. مردان شیشه‌گر هم همیشه از گرمای آن عرق می‌ریزند.

ساختن محصولات شیشه‌ای کار سختی است. در فصل تابستان کار در این کارگاه‌ها به خاطر دمای بسیار بالا طاقت‌فرساست. کوره‌ی داغ مانند خورشیدی در میان کارگاه شیشه‌گری است. همه‌ی کارگرها با لوله‌های مخصوص، بار شیشه را از کوره برمی‌دارند. بار در شیشه‌گری یعنی مقدار شیشه‌ی مذابی که هر کارگر از کوره برمی‌دارد تا مثلاً یک نمکدان یا گلدان درست کند. درپچه‌هایی که از آن «بار» برمی‌دارند کوچک است. درپچه‌ی اصلی کوره به اندازه‌ی یک پنجره است.

شیشه‌گران با فوت کردن در لوله‌های بار، به شیشه شکل می‌دهند. بعد هم از قالب و قیچی و چیزهای دیگر استفاده می‌کنند. کم کم ظرف مورد نظر شکل می‌گیرد. شیشه‌ها از قالب در می‌آیند. بعد، همه‌ی کارهایی که لازم است روی آن‌ها انجام می‌شود. اگر لازم باشد، دسته‌ای هم به آن می‌چسبانند تا مثلاً به یک ظرف گلاب‌پاش تبدیل شود. آن وقت، ظرف‌ها را در کوره می‌پزند. این کار برای این است که ظرف‌ها در برابر سرما و گرما مقاوم بشوند. خیلی طول می‌کشد تا شیشه سرد شود. بعد از سرد شدن، ظرف بلورین قابل استفاده است.

- سابقه‌ی ساخت شیشه در دنیا، به شش‌هزار سال پیش می‌رسد. البته کارشناسان احتمال می‌دهند که شیشه تاریخ کهن‌تری داشته باشد. اما قدیمی‌ترین شیء شیشه‌ای پیدا شده در دنیا مربوط به شش‌هزار سال پیش است.
- در ایران با توجه به کاوش‌ها در استان خوزستان، سابقه‌ی وجود شیشه به چهارهزار سال قبل برمی‌گردد.
- مواد اولیه‌ی تولید شیشه تغییر نکرده است. در قدیم شیشه‌ها سنگ‌ریزه، گچ و شن و ماسه داشته‌اند. اما حالا ما با دستگاه‌های پیشرفته، این مواد را از مواد اولیه جدا می‌کنیم.